

Vznešenost zavazuje

Lepší titul než Připraven sloužit nemohla novinářka Renata Kalenská pro svůj **knížní rozhovor s Karlem Schwarzenbergem** zvolit. Jakkoli život nejznámějšího českého žijícího šlechtice probíhal jak na horské dráze, právě snaha pomáhat na všech frontách byla jeho základním vodítkem.

ONDŘEJ BEZR

Nebyl důvod vymýšlet vymyšlené a vlastně dokonale: *Připraven sloužit* je klasická rozhovorová kniha, v zásadě postupující chronologickou metodou. Její základní část je rozdělena do deseti kapitol, „setkání“ na zámku Dřevíč, obvykle s krátkým autorčíným úvodem, předem prozrazujícím, o čem bude na dalších stránkách řeč, v jakém rozpoložení „Kniže“ byl, ale třeba také co dělaly autorčiny děti, zatímco maminka pracovala, nebo co se podávalo k jídlu. Posledních zhruba padesát stran knihy pak tvoří vzpomínky přátel a kolegů Karla Schwarzenberga: Saši Vondry, Petra Pitharta, Anny Šabatové, Tomáše Halíka, Petra Placáka, Edy Kriškové, Břetislava Rychlíka, Jiřího Chmela a Jana Dobrovského.

Umění rozhovoru

Nestává se tak často, aby se tazatel a zpovídáný takhle „dobře sešli“, jako se to povedlo Kalenské se Schwarzenbergem. Udělat rozsáhlý rozhovor s osobností tohoto kalibru, který bude zcela otevřený, mimořádně čtivý, nesmírně poučný a přitom velmi, velmi zábavný, takže se od něj skutečně nedá odtrhnout, to je bez nadsázky velké umění.

A je k tomu důležitá nejen novinářská schopnost mít objekt svého zájmu dobře „nastudovaný“, ale mít také invenci vymyslet dobré otázky, dokonale postřeh, se kterým lze reagovat na to, co zpovídáný říká, a vlastně i kus odvahy, ba dokonce zdravé drzosti ptát se na věci, u nichž je jasné, že nebudou hládit po srsti, a které budou z různých úhlů pohledu kontroverzní. V tomto případě je to zejména téma feminismu a soužití homosexuálů, resp. homosexuality obecně.

Bez rozpaků. Karel Schwarzenberg na sebe a o situacích, jimiž prošel, prozrazuje Renatě Kalenské mnohé. Vždy si ale zachováva nonšalanci, vkus a velmi přesný úsudek. FOTO MAFRA - MICHAL RŮŽIČKA

Knížecí vyprávění má v sobě obrovský šmrnc a nadhled, je nesmírně přirozené. A velmi detailní, svědčící o velmi dobré paměti muže v pokročilém věku. Je otázka, kolik faktů například z mimoběžně zmiňované genealogie nejen Schwarzenbergů, ale i dalších šlechtických rodů bylo při dodatečných úpravách knihy dolaďováno, ale to není podstatné. Působí tak, že je Karel Schwarzenberg na místě sype z rukávu – a on je s největší pravděpodobností doopravdy

sype, neboť tyto znalosti k jeho stavu a původu prostě patří.

Stejně tak je v knize podstatné množství informací a osobních protagonistových pohledů na zákulisi světové, ale zejména české politiky, a to zvláště posledních řekněme padesáti let. Tedy z doby, kdy začal Karel Schwarzenberg jako zásadní podporovatel československého disentu v zahraničí, ale i při občasných návštěvách staré vlasti napomáhat politickým změnám – přes jeho službu zemi

v týmu kolem prezidenta Václava Havla až po vstup do stranické politiky v barvách TOP 09, jejímž je dodnes čestným předsedou (bez zajímavosti rozhodně není například vývoj jeho vztahu s Miroslavem Kalouskem) a neúspěšný pokus usednout do prezidentského křesla.

Nejlepší na knize i na Karlu Schwarzenbergovi samotném ovšem je, že přestože po celý život sleduje ducha ideje „noblesse oblige“, tedy vznešenost zavazuje, ze sebe vůbec nic nedělá. Přiznává

vá své chyby a slabosti, politické i lidské. Vypráví s úsměvem o svém nedostatečném formálním vzdělání i o bujarých večířkách za svého vídeňského mládí, o vztahu k ženám, nejde daleko k drsnějšímu výrazivému, které ale kouzelně střídá s knižní a archaickou mluvou. A vším, co říká, dokazuje, že být šlechticem je především stav ducha. Nikoli jen barva krve.

Renata Kalenská: Připraven sloužit – Rozhovor s Karlem Schwarzenbergem; Edice N 2021

Velkolepá epocha

Doba pobělohorská nepřestává budit vášně, a to ani nyní, už více než 400 let po krátké šarvátky v blízkosti Prahy, která vešla do dějin jako bitva na Bílé hoře. Podle zastaralého narativu, vyzvaného minulým režimem a podporovaného pseudohistorickými tlustospisy Aloise Jiráského, tragické období rekatolizace a emigrace, podle vyváženějších postojů čas úchvatné barokní kultury a vzdělanosti, doba, kdy se české země opět otevřely světu a doháněly to, co v předchozích nacionálních a náboženských pútkách zanedbaly. Fakt je, že formativní stopy baroka v české krajině jsou dodnes nepřehlédnutelné a že i Jiráskem tolik očeřňovaní jezuité vykonali obrovský kus práce pro české vlastenectví, tuzemskou vzdělanost a péči o nemocné a chudé. Významná historička Ivana Čornejová, přední odbornice na dějiny jezuitského řádu a pražské univerzity, přináší ve druhém svazku Stručných historií přehledný, vyvážený a nezaujatý pohled na dobu, kterou jsme si podle Jiráskova románu uvylkli chybně nazývat temnem.

David Lancz

Ivana Čornejová: Temno: Stručná historie. Vydalo nakladatelství Paseka, Praha 2022. 256 stran.

Hlava v písku

Člověk je evolučně nastaven tak, aby ignoroval některé věci, a oteplování Země způsobené člověkem je jednou z nich, vysvětluje environmentální aktivista George Marshall ve své knize Ani na to nemyslete. Nejde totiž o bezprostřední okamžitou hrozbu, ale o nebezpečí v relativně daleké budoucnosti (kterému se ovšem můžeme vyhnout jen náklady vynaloženými dnes). Navíc jde o nebezpečí, jež lze považovat za nejisté, protože nejisté je ze své podstaty vše, co se týká budoucnosti, včetně pádu kamene vyhozeného do vzduchu zpátky na zem. Okamžitě náklady jsou ale jisté. K tomu se podstatná část lidí naučila obavy z tragických následků změny klimatu vytěšňovat z hlavy, nejlépe mlčením o nich. Nehleďte na to, že o příčinách a dopadech oteplování většinou debatují suchopární vědci, zatímco jeho popírači, kteří si nelámou hlavu s fakty, jsou vtípní a přátelší lidé. Změnit to je nesmírně těžké, píše Marshall, ale stále je to možné. Jinak globální oteplování nezastavíme a povede ke zhroutilí naší civilizace. **Marek Hudema**

George Marshall: Ani na to nemyslete. Proč náš mozek ignoruje klimatickou změnu, Host, Brno 2022, 351 stran.

Léto včera... a zítra?

Žánr retro sklízí úspěchy. Prodávají se knihy o tom, jak jsme žili a bavili se za normalizace. Jisté televize do zblbnutí opakují seriál Třicet případů majora Zemana. V někom to probouzí nostalgiu, v jiném odpor. Ale muzeum v Jílovém u Prahy pořádá výstavu na téma, které tak ostré soudy nevyvolává. Ukazuje, jak jsme v 50. až 80. letech trávili dovolené. Vidíte-li na dobových fotkách lidi na dece, jak jedí namazané chleby, pijí čaj z termosky, spí ve starobylých stanech a koupají se v předpotopních plavkách, můžete si říci, že to byla hrůza. Navíc při pomýšlení, že se nesmělo ani do Rakouska. Jenže když si pak uvědomíte, co udělaly s dovolenou dva roky covidu, můžete se ptát, zda těch minusů není víc než kdysi. Formálně sice můžeme jet kdykoliv a kamkoliv. Ale nejistota kolem měnících se epidemických předpisů a zdražování vedou k tomu, že už třetím rokem po sobě zažívá renesanci domácí dovolená, včetně té v kempu a stanu. Spatříte-li na starých snímcích lidi ve skromných podmínkách, bez mobilních telefonů, ale i stresů, více než odpor to může vyvolat úvahu, že na tom třeba něco je. **Zbyněk Petrůček**

Hurá léto aneb Jak jsme jezdili na prázdniny. Muzeum v Jílovém u Prahy. Do 11. 9.

Saxofony v kostele

Každé léto se brány broumovských kostelů otevírají klasické hudbě v podání domácích i zahraničních umělců. Jak upozorňuje na kritický stav hudebního festivalu Za poklady Broumovska, genius loci broumovského regionu tvoří kromě podmanivé přírody také benediktinská historie a architektura zasazená do klidem oplývajícího prostředí. Festival podporuje nastupující generaci umělců, ale také upozorňuje na kritický stav kostelů (vstupné je dobrovolné a přispívá k záchraně kostelů broumovské skupiny). Už druhý letošní koncert dnes v podvečer obstarají čtyři rakouští saxofonisté souboru Aureum Saxophon Quartett. Lukas Seifried (baryton saxofon), Viola Jank (tenor saxofon), Johannes Weichinger (alt saxofon) a Martina Stückler (soprán saxofon) přednesou skladbu Edwarda Griega Z časů Holbergových op. 40. Tento koncert se měl naživo odehrát už přede dvěma roky, vzhledem k pandemii je však pouze zaznamenan na festivalovém YouTube kanále; letos jej návštěvníci mohou prožít přímo. **Marta Švagrová**

Za poklady Broumovska, Aureum Saxophon Quartett, kostel sv. Markéty, Šonov, 2. 7. v 18.00

Kapka Ája ve škole

Alena Mornštajnová vedle beletrie pro dospělé píše i knížky pro děti, už před čtyřmi lety vydala Strašidýlko Stráša a teď jí vyšla Kapka Ája, kterou stejně jako její pohádkovou prvotinu ilustracemi doprovodila ilustrátorka a výtvarnice animovaných filmů Galina Miklínová. Kapka Ája je hlavní hrdinkou příběhu, který malé čtenáře nebo i předškoláky seznamuje s tím, co „prožívá“ jedna malá kapka, jež je součástí velkých vod na planetě Zemi. Ája chodí do školy a učí se různé dovednosti, třeba proměnit se v jinovatku, což nemá ráda. A taky se učí o mořích, oceánech a řekách a o všem, co ve vodě žije. Nakonec se skamarádí i s kapkou Dájou, která byla dlouho protivná. Koloběh vody je tu pojatý jako zábavné dobrodružství, které ale má svá pravidla a ukazuje, jak je voda důležitá pro život. V každé kapitole je ještě slovníček pojmů doprovázený půvabnými ilustracemi. Knížka je laděná do modra a obrázky Galiny Miklínové se budou dětem líbit, výtvarná stylizace je akční a vynalézává. Kapka Ája ideálně spojuje originální pohádku s nenásilnou didaktičností. **Jana Machalická**

Alena Mornštajnová: Kapka Ája. Ilustrovala: Galina Miklínová, Brno, Host 2022.